N°. 28. Donderdag 11 Juli 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.«

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling* . . . *f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . . „ 4.—
Afzonderlijke nummers. . . . . „ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. . . . . *f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels . . . . „ 0.09
„ „ „ 1000 „ . . . . „ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhuiststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

I. Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

Bede om geldelijke hulp.

Er bevinden zich in Nederland een drietal Inlandsche jongelieden, die eenigen tijd geleden in dienst van een gedeeltelijk in de Maleische taal uitgegeven 14-daagsch blad uitgekomen, van hunne verdiensten zooveel konden besparen, dat zij niet alleen in hun levensonderhoud konden voorzien, maar tevens in staat waren de privaatlessen te betalen, die zij moesten nemen om zich te bekwamen voor eene meer lucratieve betrekking of werkkring dan die, waarin zij anders kunnen worden geplaatst.

Aangezien het blad, waarvoor zij uitgekomen waren, van lieverlede de middelen is gaan missen om langer te voldoen de voorwaarden na te komen, waarop zij in dienst zijn gesteld, is de administratie er toe gekomen hun, den een na den ander, geen verder loon uit te betalen en zich ook verder niets aan hen gelegen te laten liggen.

Zij staan daardoor in letterlijken zin op straat en zijn tevens verder verstoken van de zoo zeer door hen begeerde gelegenheid om zich te bekwamen.

Op een verzoek om financieele steun aan de Indische Regeering en het Opperbestuur in April van dit jaar door twee hunner gedaan, kwam nog geene beschikking, terwijl dadelijke hulp dringend noodig is.

Daarom neemt het D. B. der Vereeniging Oost en West de vrijheid een beroep te doen op de liefdadigheid zijner medeburgers, met een bede om hulp.

Met een duizendtal guldens zou in de eerste nood voorzien zijn en geen verdere hulp noodig wezen, wanneer de ingeroepen steun van Regeeringswege wordt verleend.

Al wie genegen mocht zijn deze drie jongelieden dadelijk mede te helpen, wordt beleefd verzocht zijn bijdrage te willen doen toekomen aan den heer Schimpf, Penningmeester van het Hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West."

II. Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Conclusie van een correspondentie met de Stoomvaart-Maatschappij „Nederland" Amsterdam en Rotterdamsche Lloyd Rotterdam: Tot ons genoegen kunnen wij u mededeelen, dat wij genegen zijn, de vacantiebiljetten ook verkrijgbaar te stellen van Amsterdam en Rotterdam tegen den passageprijs van *f* 500.— evenwel zonder eenig recht op restitutie van gelden bij ontscheping te Genua of Marseille.

III. Van de Afdeeling Apeldoorn:

De door het Bestuur dezer Afdeeling georganiseerde tentoonstelling van voorwerpen van Oost- en West-Indische kunstnijverheid zal gehouden worden van Donderdag 25 Juli a.s. tot Maandag 29 Juli a.s. van 10—5 uur in de Groote Zaal van het Hotel van der Burg te Apeldoorn.

Alle leden der Ver. ook die uit andere plaatsen, hebben met huisgenooten vrijen toegang, terwijl aan alle inzenders, die geen lid der Vereeniging zijn, een bewijs zal worden uitgereikt, waarop zij eenmaal vrijen toegang hebben.

Overigens voor niet-leden entrée *f* 0.25 per persoon.

KOLONIALE PRAATJES.

Immigratie voor de Buitenbezittingen.

Nadat wij in een vorig praatje als onze meening hadden te kennen gegeven, dat op landbouwgebied voor de buitenbezittingen niet de ontwikkeling door den particulieren landbouw, maar de kolonisatie dier nog schaarsch bevolkte streken en hiermeê de uitbreiding van den inlandschen landbouw op den voorgrond behoort te staan, kwam het bericht betreffende »de eerste poging tot het leggen van een kiem tot vrijwillige emigratie van Javanen naar Midden-Celebes« in ons laatste nummer ons er aan herinneren dat men in dit opzicht reeds langs verschillende wegen doende is, en naar te hopen ja te verwachten is, met succes.

Terwijl toch volgens de laatste berichten de emigratie-proef van bestuurswege ondernomen in de Lampongsche districten alle reden geeft aan haar doel te zullen beantwoorden, waar reeds verschillende lieden eigener beweging van Java overkwamen om zich in het nieuwe vaderland te vestigen, zien we het particulier initiatief ten opzichte van Midden-Celebes werkzaam en gaf het eerste relaas betreffende aankomst en vestiging aanleiding tot hoopvolle verwachtingen.

Het is dan ook in de volle overtuiging dat daardoor een nuttig werk wordt verricht, hetwelk belangrijke vruchten kan afwerpen, dat wij hier nog eens dezen arbeid der Witte Kruiskolonie in de gulle belangstelling onzer lezers aanbevelen.

Er zullen er ongetwijfeld zijn, die twijfelen aan het nut, aan de mogelijkheid om er belangrijke resultaten mede te bereiken van dezen particulieren arbeid. Er zullen er zijn, die zeggen, wat beteekent zoo'n handjevol, een honderd koppen, in twee gelegenheden uitgezonden tegenover de groote massa, waarvoor in verschillende gedeelten van Java geen ruimte meer is. Men vergeet echter, dat het hier een eerste begin betreft, en vergeet ook, dat de betrekkelijk kleine, niet dan onder groote moeite en dank de belangelooze toewijding van een menschenvriend tot stand gekomen opzet, de uitkomst is van slechts matige belangstelling in dezen arbeid.

Het is hier wellicht niet ondienstig te wijzen op een analoog streven in Engeland, waar tengevolge van werkeloosheid met name te Londen onder de armsten der armen de bitterste armoede heerscht, een ellende, nagenoeg onbeschrijfelijk. Op het einde van 1905 traden de provinciale hulpcomité's en de raad van bijstand aan werkeloozen te Londen in werking, die zich in verbinding stelden met verschillende, de emigratie beoogende vereenigingen, als de maatschappij voor vrijwillige emigratie, de emigratiekas van East-End, de vereeniging voor vrouwelijke emigratie, de vereeniging van Barnardo's tehuizen. Men verwacht dat het aantal op deze wijze uit te zenden personen, allen voor Canada bestemd, in dit jaar 3000 zal bedragen, alleen uit Londen, terwijl in de tien jaren van 1896 tot en met 1906 door de armenvoogden in Engeland, over 650 bureaux verdeeld, eene som van 45000 ponden sterling werd besteed voor de uitzending naar Canada en Australië van 3558 personen, hoofdzakelijk weezen of verlaten kinderen.

Waar de wil is, is ook een weg, ook om den stroom van duizenden uit een poel van kommer en ellende af te leiden tot nieuw en beter leven. Reeds zagen we een beekje zich met moeite door de talooze hindernissen, winden naar Paloe's strand — dat het beekje een stroom worden kan leert ons Engeland.

Wat daartoe evenwel noodig moet worden geacht, is onzes inziens organisatie en de daarvan te verwachten propaganda. Dat zij die werkelijke belangstelling gevoelen zoo hier als in Indië, voor den arbeid van den heer van Emmerik, welke arbeid die belangstelling ten volle verdient, zich niet bepalen tot het storten van hun penningsken zonder meer, maar ook door organisatie de propaganda verzekeren voor dezen arbeid.

Zou het dan niet mogelijk wezen met name ter plaatse waar afdeelingen onzer Vereeniging bestaan, Comités in het leven te roepen, die zich voor dezen nuttigen, dankbaren arbeid spannen, terwijl op Java zulke Comités zouden kunnen worden ingesteld door belangstellenden in die gewesten of afdeelingen, waar de nood werkelijk dringt?

Onnoodig te zeggen dat dit particuliere liefdewerk slechts beoogt om aan de armsten uitkomst te verschaffen. Hiermede zijn evenwel noch Java, noch de buitenbezittingen, geholpen, dat eenerzijds, reeds eerlang wellicht, voor honderdduizenden zijner zonen om rijst zal vragen, die anderzijds, dringend voor hunne ontwikkeling een stroom van immigranten behoeven.

Men heeft wel eens het particulier initiatief zich voor dezen arbeid willen zien spannen. Van een particulieren landbouw, die zich op de zoogenaamde rijke cultures toelegt, kan onzes inziens op de

buitenbezittingen voorshands geen sprake wezen, gelijk wij reeds te voren opmerkten. De eenige oplossing om toch het particulier initiatief in deze tot optreden te nooden zou dan moeten worden gezocht in het niet vrij van bedenkingen zijnde middel der groote land- of kolonisatie-maatschappijen. De groote, nagenoeg onoverkomelijke bezwaren, hierbij in den weg gelegd aan een afdoende bescherming der immigranten tegen steeds mogelijke kwade practijken, en de onmogelijkheid onzes inziens om, trots de noodzakelijk te stellen voorwaarden voor de te verleenen concessie, toch gegadigden te vinden om dezen arbeid op zich te nemen, maken dat ook die eenige oplossing kan worden geëcarteerd.

Blijft dus de emigratie van Javanen naar de buitenbezittingen van gouvernementswege. Hierover een volgend praatje.

Koorts-epidemie op Madoera.

Naar luid van berichten, ons hier per Indische mail gebracht, is door Dr. Worster, vroeger civiel geneesheer van Soemanep thans van die functie ontheven, een klacht tegen den resident van Madoera ingediend ter zake van onjuiste cijfer-opgaven over de koortsepidemie op Madoera.

In verband nu met deze klacht, welker juistheid of onjuistheid niet door ons hier te lande kan beoordeeld worden, (1) ontvingen wij uit Indië een schrijven van zeer bevoegde zijde, dat wij hieronder laten volgen:

„In het Bataviasch Nwsbl." van 18 Mei jl. zoo meldt de schrijver is een rekest opgenomen van Dr. Worster aan den Gouverneur-Generaal, de sterftecijfers der koortsepidemie op Madoera betreffende.

Dr. Worster heeft zich in dit rekest schromelijk vergist.

Na vermeld te hebben dat hij op verzoek van den Resident van Madoera de (door hem van een ander ontvangen) cijfers uit zijn rapport had moeten weglaten als niet met zijn opdracht in verband staande en hij daarop laat volgen: „daar ZHEG. zich de vermelding der bovenbedoelde gegevens voorbehield", beweert hij „dat het hem later gebleken is dat de bevoegde autoriteiten geheel onkundig zijn gebleven van die cijfers enz."

Deze laatste zinsnede had echter, overeenkomstig de waarheid, moeten luiden: „waar aan ZHEG. nog vóór het einde der maand Maart 1906 dan ook voldeed."

Had Dr. Worster betere informaties genomen bij menschen, die het konden weten, b.v. bij den heer resident van Madoera, hetgeen voor de hand lag, dan had hij niet een rekest ingezonden dat hoegenaamd geen zin heeft, wijl het berust op een onwaarheid en was er heel wat lasterlijk kabaal om niets minder geweest.

De bewuste sterfte-cijfers berustten op een door den resident uit eigen beweging aan het Plaatselijk Bestuur van Bangkalan gelast onderzoek, teneinde tot de wetenschap te komen of de door het Inlandsch Bestuur opgegeven cijfers wel juist waren. Dat onderzoek was nog niet beëindigd toen Dr. Worster een brokstuk ervan, dat hij niet door eigen onderzoek verkregen had, in zijn rapport wilde zetten. Daartegen had het hoofd van plaatselijk bestuur bezwaar. Een tiental dagen na de opzending van het rapport Worster, gewerd den resident de uitslag van het onderzoek en rapporteerde hij dien ter bevoegder plaatse nog vóór het einde dierzelfde maand." (2)

(1) Daarom namen wij het vóór en- tegen-geschrijf hierover uit de Indische bladen niet over.

(2) Daar niet kon uitgemaakt worden over hoeveel maanden de verkregen cijfers liepen, hadden zij weinig waarde, zooals reeds opgemerkt werd in het artikel over de koortsepidemie in Madoera in het Kol. Weekblad van 23 Augustus 1906.

Pers-kroniek.

Het Alg. Handelsblad van 4 dezer schrijft over Indische achterstanden:

„Telken jare, wanneer wij in de bijlagen van het Koloniaal verslag (in dat van 1906, BB en CC) de opgaven zien van hetgeen de Indische schatkist nog te vorderen heeft wegens achterstallige pachtpenningen, dan ergeren wij ons; niet alleen over het pachtstelsel, dat aldus zelfs in financieel opzicht niet geeft wat het belooft, maar ook over de laksheid waarmede door hen, die 's lands geldelijk belang moeten behartigen, wordt toegezien dat de Staat krijgt wat hem toekomt.

Van de (vroegere) opiumpachters op Java is nog te vorderen ruim vijf millioen en zeven ton; in 1905 werd afbetaald . . . . ruim zes duizend gulden. Daar zijn drie pachters, die elk voor meer dan een millioen te boek staan; van twee hunner kon in 1905 „geen afbetaling worden verkregen."

Het is waar . . . . dit alles is „oud zeer"; grootendeels dagteekenen de achterstanden nog van 1887—'89 en sedert werden op de geregelde afbetalingen wel betere voorschriften gegeven. Maar enkele schulden dagteekenen van later; de pachter in Riouw van 1897 is nog ruim ƒ 133.000 in de schuld, terwijl de pachtsom ruim ƒ 40.000 's maands bedroeg. Had men niet eerder dan nu geschiedde tegen den pachter moeten optreden?

Op Java en de Buitenbezittingen zijn de oude pachters nog ruim ƒ 6.4 millioen achterstallig; men kan daarvan gerust de milliioenen afschrijven. Dat komt er van, zouden wij zeggen, als men, de pachtsommen willende opdrijven, eerst in de tweede plaats let op de soliditeit van pachters en borgen. Waarom werd b.v. niet de eisch gesteld, dat de pachtsom steeds een halfjaar vooruit moest worden gestort? Dan had men geen „borgen" noodig gehad . . . . en men had de financieel minderwaardige liefhebbers uitgesloten. Het is waar, de pachtsommen zouden lager zijn geweest, maar teleurstellingen van millioenen, als thans ondervonden, waren ook uitgebleven.

Neemt men het staatje (Bijl. CC.) voor zich van de achterstanden van andere dan opiumpachters (pachters van dobbelspelen overvaarten, gedistilleerd, enz.) dan ziet men, dat het totaal ƒ 382.000 bedraagt, waarop in 1905 ƒ 3200 werd afbetaald.

Ook daaronder is veel „oud zeer". Maar niet alles. Zoo is de pachter der dobbelspelen in de afdeeling Soerabaja 1902—1903 bijna ƒ 62.000 in achterstand. De pachtsom bedroeg ƒ 76.500 's jaars — de pachter was dus over niet minder dan tien maanden achterstallig!

Eenmaal van dergelijke zaken wat meer willende weten, komt men van het een op het ander, en zoo zochten wij of de voorafgaande koloniale verslagen ook eenige opheldering gaven omtrent de oorzaak van dezen achterstand. En ziehier wat wij vonden.

De achterstand loopt, zooals wij zeiden, over 1902—1903.

En nu lezen wij (Kol. Verslag 1903, blz. 237):

„De aanzuivering van de pachtsommen" (der „andere verpachte middelen", waaronder de pacht der dobbelspelen behoort) „geschiedde over het algemeen naar behooren. Bij het einde van het jaar 1902 was slechts door zes pachters, ongerekend, de boete, gezamenlijk nog verschuldigd ƒ 2625, welk bedrag in het begin van 1903 geheel is gekweten."

Men zou hieruit moeten afleiden, dat over 1902, door alle pachters, al het verschuldigde is betaald; de bovengenoemde achterstand van ƒ 62.000 zou dus geheel moeten drukken op 1903?

Neen, dat ook niet. Het volgend verslag (1904 kol. 246) zegt:

„De aanzuivering van de pachtsommen over 1903 geschiedde over het algemeen naar behooren. Bij het einde van het jaar was slechts door 8 pachters ongerekend de boeten, gezamenlijk nog verschuldigd ƒ 1371, welk bedrag in de eerste maanden van 1904 nagenoeg geheel is gekweten."

Men wist dus, eind 1903, niet beter of alle pachters hadden, misschien op een kleinigheid na, aan hunne verplichtingen voldaan.

Maar zie, terwijl de verslagen van 1905 en 1906 over de zaak zwijgen, vindt men nu plotseling in bijl. CC van het eerste een staatje, waaruit blijkt dat de pachter der dobbelspelen, afdeeling Soerabaja, ƒ 62.216.95½ ten achter is, nadat hij in 1904 ƒ 375 heeft afbetaald, met deze noot: „Bij Gouv. besluit van 15 Maart 1904 no. 57 is den gewezen pachter vergund, den achterstand aan te zuiveren bij maandelijksche payementen van ƒ 37.50, ingaande Maart 1904". Het is niet aan te nemen, dat in de vorige mededeelingen opzettelijk iets verzwegen werd. Wat, vragen wij, volgt dan echter uit een en ander?

Dat men in 't begin van 1904, toen men zich zette tot het schrijven der „bijdrage" tot het Kol. Verslag van dat jaar, bij het Departement van Financiën nog niets wist van het feit, dat de Chineesche pachter, Oey Khee Hong met de betaling der pachtpenningen over 1902—1903 tien maanden ten achter was......

dat men, zoodra de ontdekking eindelijk plaats had, de zaak „regelde" door den Chinees te vergunnen, jaarlijks ƒ 450, dus de geheele som in circa honderdveertig jaar af te betalen; of, anders uitgedrukt, dat men hem de verschuldigde som liet behouden tegen eene rentevergoeding van circa drie kwart procent per jaar. Wanneer hij sterft, houdt natuurlijk de rentebetaling op en is de Staat het geld voorgoed kwijt.

Uit een en ander trekken wij de slotsom, dat de ambtenaren, wier plicht het was geregeld toe te zien dat de fiscus krijgt wat hem toekomt, dien plicht schromelijk hebben verwaarloosd; en dat, toen eenmaal de achterstand, ondanks dat plichtverzuim, aan het licht was gekomen, de hoogere autoriteiten de gewilligheid zelve waren, den Chinees niet deden failliet verklaren, maar onverwijld met een schijn van afbetaling genoegen namen. Dat men voor zulke kleine afbetalingen zelfs nog geen waarborg heeft, blijkt uit de geschiedenis van een anderen Chinees, Tjong Yong Peng, pachter van de dobbelspelen in Riouw, die in 1893 een schuld naliet van (thans nog) ƒ 137.775.86. We zouden de borgen niet vervolgen wanneer ze ƒ 50 's maands afbetaalden: ƒ 600 per jaar, — men hoopte dus dat ze meer dan 200 jaar zouden leven! Maar de heeren „vluchtten" in April 1905 naar Singapore, en we zullen nu wel verder vernemen dat „afbetalingen niet plaats vonden."

Het is toch een vreemd ding! Wanneer een dagbladschrijver iets zegt, wat een ander niet bevalt, is men er in Indië dadelijk bij hem te vervolgen; het helpt den man niet of hij kan bewijzen wat hij zegt, hij wordt toch veroordeeld.... Men heeft daarvan sterke stukken beleefd. Maar een Chinees schijnt veel te kunnen doen voordat hij met den rechter kennis maakt: we hebben inspecteurs van financiën, maar die merken niet tijdig of de Chinees wel betaalt wat hij schuldig is; we hebben een departement van financiën, dat o zoo bang is het openbaar ministerie te hulp te roepen en maar liefst den weg van minnelijke schikking bewandelt, ofschoon het daarbij zeer duidelijk aan het kortste eindje trekt.....

Wanneer wij zeggen dat er in Indië slecht gediend wordt, dan halen wij ons den toorn op den hals van achtenswaardige personen, die nu eenmaal van Indische landsdienaren — althans van burgerlijke landsdienaren — geen kwaad kunnen hooren. Maar laat ons dan zeggen: er wordt soms, wanneer het Chineesche pachters geldt, niet gediend zooals dat in onze oogen noodig is. Eigenlijk moeten wij, om geheel nauwkeurig te zijn, hier den verleden tijd gebruiken, want ons laatste bericht, het bovengenoemde Gouvernementsbesluit van Maart 1904, is al drie jaar oud. Misschien dat onder het „regime van Heutsz" wat meer op de kleintjes wordt gelet en de pachters wat minder vriendelijk behandeld worden. Het zou geen ramp zijn, want het voorbeeld van te groote inschikkelijkheid werkt aanstekelijk en te groote meegaandheid met Chineesche pachters geeft aanleiding tot allerlei booze vermoedens. Ten onrechte, zoo nemen wij gaarne aan; maar ook den schijn behoort te worden vermeden.

Wij zeggen dus: weg met het veel gevloekte pachtstelsel; maar zoolang dat bestaat, eische men te n volle dat de ambtenaren die de pachters moeten controleeren, hun plicht doen en naar behooren waken voor de belangen van den fiscus.

* * *

In de Stads-editie der Oprechte Haarlemsche Courant van 8 dezer schrijft Mej. Martine Tonnet naar aanleiding van de tot 1 Aug. aanstaande geopende tentoonstelling van Atjehsche Kunstnijverheid in het ethnografisch museum te Leiden:

Veel schaduw en weinig licht bij spaarzaam aangevangt van het geheel der Atjeh-tentoonstelling, die deze maand de collegezaal van het Leidsch Museum in beslag neemt.

Voor wie de tropen kennen, is dat niet vreemd. Indië is niet het land van helle kleuren. Het volle middaglicht maakt daar de dingen leelijk. Dan zijn de boomen àl te fel groen; de bergen àl te wonderlijk paars, en de lucht is dan zoo verblindend. Maar onder de morgen- en avondnevels en voornamelijk in de nachten, in den tijd, dat de maan vol is, dan wende kleur: dat is zoowat de indruk, dien men ontwordt het land daar pas mooi. Dan wordt er muziek gemaakt in de dorpen en de oudjes vertellen de jongeren verhalen en ook het jonge volk weet elkaar veel te vertellen. Dan is het leven daar op zijn mooist. Als we dat eenmaal gezien hebben, dan begrijpen we ook, waarom die mooie weefsels zoo donker zijn, somber zou men ze hier noemen, waarom er zooveel stralen van goud- en zilverdraad doorheen zijn geweven, waarom een jonge vrouw daar bij voorkeur donkerpurper voor haar kleederen kiest en waarom zelfs het goud der sieraden in een bad van zwavelig zuurzout (citroenzuur en zwavel) gebruind wordt. Want het stemt alles zoo mooi bij elkaar; er is zoo'n eenheid in dat werk, zoo'n doorloopende sombere visie van donker-mooi.

Nemen we eerst maar eens de weefsels. Steenrood, wit (heel matig), bruinzwart en donkerpurper dat zijn de meest gebruikte kleuren. Groen zien we heel spaarzaam aangewend, oranje nog minder. Getinte schaduwen is de naam, die bij deze voorname, fijn gevoelde kleuren het best past.

De meeste doeken zijn van zijde met goud- of zilverdraad er door en in een sterk geometrisch ornament, waarvan de vormen en namen veel aan bloemen of planten herinneren. We zien de tandjoengbloem, de pinangnoot, de jonge varen en andere van Java bekende.

Maar ook origineele namen hooren wij er bij: diamantgruis-, koralen- en wolkenmotief, ook vergoten tranen. Men moet bedenken, dat die doeken door vrouwen zijn geweven.

Even eenvoudig als de naamgeving is de manier van kleuren. Dat prachtig purperzwart wordt, naar we hoorden, verkregen door steenroode doeken in een modderbad te doopen. Over de Voor-Indische batikdoeken spreken we hier niet. Die hooren feitelijk in dat land van kunstig weefwerk niet thuis.

Dat de weefsels veel waarde kunnen hebben voor den drager, blijkt ook daaruit, dat de naam van Allah en de Mohamedaansche geloofsbelijdenis er tallooze malen in het ornament zijn opgenomen. Voornamelijk het woord Allah is een prachtig karakter, dat in vele doeken al geheel tot ornament is geworden.

De naam is dikwijls allergeestigst gevonden. Zoo zien we er een matje met „apen, die elkaar de hand reiken".

Ook in het goudsmidswerk treft ons dikwijls eene

aardige benaming Moerasbloem, gespleten bamboe, vischkuitmotief, wijst men ons in de mooie, stijlvolle sieraden, wier kunstvolle bewerking herinnert aan den tijd toen de Koning van Achem (oude naam voor Atjeh) driehonderd goud- en zilversmeden in zijn dienst had.

De wapens zijn natuurlijk goed vertegenwoordigd. De vormen zijn mooi en origineel en passen zich aan bij het volkskarakter. Zie maar eens de gevreesde rèntjongs. De snel-teruggebogen, driftig golvende greep en het slangachtig, scherpbelijnde stootmes doen denken aan de onverhoedsche aanvalwijze van den in den krijg niets ontzienden Atjeher. In alle vormen en soorten zien we ze: zijn talismans, die toch niet konden verhoeden, dat hij eindelijk den kop moest buigen. Fierheid vooral is het, die ons uit al dat werk tegenspreekt. Ook treffen ons in de afbeeldingen van volkstypen de vele staande houdingen, zoowel van de vrouwen als van de bedienden. Zelfs dat aardige, met een sierlijk geplooide broek bekleede slavinnetje met rammelende enkelringen en groote gouden oorknoppen staat rechtop naast hare meesteres.

Dat is opmerkelijk, als we daar de hurkende, slaafsche houdingen der Javanen naast stellen.

Ook zien we aan het met zorg bewerkte, hier en daar zelfs geornamenteerde gereedschap, dat de Atjeher liefde voor zijn werk heeft.

Eigenlijk is het bijeenbrengen dezer zaken eene gebeurtenis van gewicht. Ze werden door Hollandsche officieren verzameld en gerangschikt, maar niet als oorlogstrophee. We zien hier den Atjeher als werker en niet als soldaat. Voorzeker zal dit welverdiend eeresaluut in ons land weerklank vinden.

***

Nu de voorwaarden waarop de concessie voor het aanleggen en exploiteeren van stations voor draadlooze telegrafie in Ned.-Indië verleend is, in hoofdzaak bekend zijn uit het artikel van een der concessionarissen, majoor Wackers, in het tijdschrift van het Kon. Ned. Aardrijkskundig Genootschap, heeft dit het Algemeen Handelsblad aanleiding tot het maken van enkele opmerkingen.

„Wij hebben reeds," zoo schrijft het blad, „reeds vroeger gezegd, dat wij de voorkeur zouden gegeven hebben aan een Rijksexploitatie van de Indische Draadlooze Telegrafie. Daar echter Gouverneur-Generaal Van Heutsz en de Indische Regeering hardnekkig weigerden 's lands gelden in een dergelijke onderneming te wagen, bestond slechts de keus tusschen geen draadlooze telegraafstations in onzen Archipel of exploitatie door particulieren. En dan behoeven wij nauwelijks te zeggen hoe hartelijk wij toejuichen dat de particuliere ondernemingsgeest dit wèl heeft aangedurfd.

Er is groote oppositie tegen het verleenen van deze concessie geweest. Oppositie in de eerste plaats van hen, die meenden dat deze draadlooze telegrafie in zoo sterke mate een Rijkszaak en vooral een Marinezaak was, dat het beter was geen draadlooze stations te krijgen dan stations beheerd door particulieren.

Wij hopen en gelooven dat de voorwaarden van de concessie deze tegenstanders eenigszins met de genomen ministrieele beslissing verzoend zullen hebben. Hetzelfde hopen wij niet van de tweede soort tegenstanders, die hun argumenten en verdachtmakingen aan het adres van de concessionarissen ontleenden aan leveranciers van draadlooze „systemen", welke leveranciers redenen hadden te vermoeden dat hun toestellen niet door deze concessionarissen gebruikt zouden worden.

Wij wijzen hier nog slechts op de voornaamste bepalingen van de concessie. In 48 plaatsen, 38 waarvan thans niet telegraphisch zijn aangesloten, moet een station worden opgericht. De stations moeten — overeenkomstig de besluiten van het congres voor draadlooze telegraphie — telegrammen van alle schepen aannemen, onverschilliig welk toestel zij aan boord hebben. Draadloos verkeer met stations buiten Indië is verboden. Bij storing van den gewonen telegraafdienst moet de draadlooze dienst deze vervangen, zij mag echter tusschen plaatsen die per draad verbonden zijn in gewone omstandigheden geen telegrammen verzenden. De vergunning wordt verleend zonder eenig uitsluitend recht voor een tijdvak van 20 jaren. Het Rijk kan ten allen tijde de geheele onderneming of „elk der stations" naasten. Alle employés moeten binnen twee jaar (de leerjaren, waarbij buitenlanders helpen) Nederlanders zijn. Voldoende reserve-toestellen voor 2 nieuwe stations moeten steeds op Java aanwezig zijn en de regeering kan — tegen vergoeding van verlies — oprichting van nieuwe stations gelasten. De regeering benoemt een regeeringscommissaris, die alle vergaderingen van commissarissen of aandeelhouders der naamlooze vennootschap die opgericht moet worden, mag bijwonen.

Men kan haast zeggen dat in alle opzichten de nieuwe Naamoloze Vennootschap een rijkszaak zal zijn, handelende volgens de aanwijzingen en bepalingen van het Rijk, uitgezonderd de zuivere exploitatie, zoodat de winsten of verliezen der onderneming niet ten bate of ten laste van het Rijk komen.

Wij hopen dat de naamlooze vennootschap, welks kapitaal van 2.650.000 volgens den heer Wackers reeds is toegezegd, spoedig aan Ned.-Indië de voordeelen van dit allernieuwste verkeersmiddel zal doen genieten. Reeds herhaaldelijk is er op gewezen dat in geen land de draadlooze telegrafie zoo nuttig zal kunnen werken als in onzen archipel, waar de vele eilanden door diepe zeeën gescheiden zijn, en slechts door zeer kostbare kabels directe draadverbindingen zouden kunnen krijgen. De draadlooze verbinding zal van groot belang zijn voor handel en industrie en niet het minst zullen die draadlooze stations de verdediging van onze Oost doeltreffender en krachtiger maken.

De heer Wackers heeft geschreven dat „met de bouw der stations reeds dadelijk zal begonnen worden, zoodat het te verwachten is, dat binnen korten tijd reeds krachtige kuststations ter beschikking van de marine en het publiek zullen in gebruik kunnen worden gesteld." Moge dit spoedig waar blijken te zijn."

***

De heer Th. J. A. Hilgers, die reeds meermalen in de pers de chineezen quaestie in Indië ter sprake bracht, doet zich nu wederom in de Nieuwe Rotterdamsche Courant hooren over de onlangs te Semarang opgerichte Gouvernementsschool, waarin zonder voorkeur zoowel Europeanen als Chineezen worden opgenomen.

„Moet deze maatregel vraagt hij, als een handige politieke zet beschouwd worden, nu de Chineesche beweging meer en meer zorgen baart? Of is het slechts een lapmiddel, ter elfder ure bedacht om de gemoederen een weinig te bedaren en het gevaar voor verwikkelingen tijdelijk af te wenden?

Semarang mag beschouwd worden als het middelpunt van de Chineesche beweging. Veel rijke en ontwikkelde Chineezen, die om verschillende redenen tot de ontevredenen mogen gerekend worden, houden er verblijf. Daar is ook geplaatst hun raadsman, de heer Henri Borel, ambtenaar voor de Chineesche zaken, die zich reeds in moeilijkheden heeft gewikkeld, waarschijnlijk door zijn belangstelling voor de beweging en zijn streven om de Chineezen te steunen in de verwezenlijking van hun wenschen. Zou hij het wellicht ook geweest zijn, die geadviseerd heeft een school op te richten als thans op het programma staat? Ik kan het mij moeilijk voorstellen, want naar mijn bescheiden meening zal de oprichting van een Europeesche school voor Chineezen en inlanders te Semarang op den duur blijken slechts lapwerk te zijn.

De Chineezen en inlanders toch, die reeds een der bestaande scholen te Semarang bezoeken, blijven waar ze zijn, en men kan hun moeilijk gelasten naar de nieuwe school over te gaan, indien men daartoe niet tegelijkertijd een gedeelte van de Europeesche jeugd dwingt.

Jeugdige Chineesjes en inlandertjes, die nog aan het eerste schoolonderwijs moeten beginnen, hooren op een eerste school, d. w. z. een lagere onderwijsinrichting met uitgebreid leerplan, niet thuis, omdat zij geen of slechts heel weinig Hollandsch kennen. Doch aangenomen, dat de Chineesche en inlandsche ouders niet al te wantrouwig zijn ten opzichte van zulk een nieuwe school, en dat ze dus voor hun kindertjes plaatsing vragen, dan zullen de nette Europeesche kinderen, voor wie zulke scholen bestemd zijn, feestelijk er voor bedanken om de Nederlandsche taal, die zij thuis goed geleerd hebben, weer te gaan bederven tusschen een meerderheid van leerlingen, die geen of gebrekkig Hollandsch spreken en daardoor remmend op het onderwijs werken. Zoo is dan geen van de partijen voldaan en er bestaat groot gevaar, dat de school, al krijgt zij een beperkt aantal leerlingen van verschillende nationaliteit, in het geheel niet geheel aan haar bestemming kan voldoen, ja zelfs spoedig een slechten naam krijgt.

Wil men de Chineezen en Inlanders in hun streven naar goed onderwijs met de Nederlandsche taal als voermiddel voor de toekomst helpen, dan moet er volgens een bepaald stelsel gewerkt worden. Hoofdzaak is dan wel beginnen bij het begin, d. i. het jonge kind. De Indische regeering moet dus enkele Chineesche en Inlandsche kindertjes, die daarvoor in de termen vallen gelegenheid geven om door goed voorbereidend onderwijs de Hollandsche taal te leeren en hen verder geschikt te maken om gewoon lager onderwijs te volgen. Zulke voorbereidende scholen zijn ook broodnoodig voor de Europeesche kindertjes uit de volksklasse. Eerst wanneer die kinderen voldoende voorbereid zijn, kan men gaan denken aan het stichten van gewone lagere scholen, met dien verstande echter, dat alleen de kennis van de Hollandsche taal, die de kleintjes op zesjarigen leeftijd bezitten beslist tot welk soort van scholen zij worden toegelaten.

De Chineesche en inlandsche leerlingen, die op het oogenblik reeds een Europeesche school bezoeken, late men waar ze zijn, opdat er geen aanstoot wordt gegeven.

Het is niet voldoende, dat men de Chineezen hier en daar een school geeft, waarin zij Hollandsch hooren en op tijd Fransch leeren, men moet hen ook in de gelegenheid stellen de vereischte kennis op te doen om het onderwijs in zulk een school met succes te volgen, want anders bereiken die dure onderwijsinrichtingen het doel niet, ze krijgen een slechten naam door een minderwaardig gehalte van leerlingen en verloopen.

Ik ben er ten volle van overtuigd, dat de tegenwoordige directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid, krachtig gesteund als hij wordt door den landvoogd en den minister van koloniën, in alle op-

zichten het goede wil op onderwijsgebied. Maar hij staat voor een hoogst zware taak, de nalatenschap van zooveel voorgangers, een taak, die het karakter heeft gekregen van een hoogst ingewikkeld vraagstuk, dat veel gezond verstand, maar vooral een verstandige en eerlijke voorlichting vereischt om zoodanig opgelost te worden, dat alle partijen voldaan zijn. En nu komt het mij voor, dat de adviezen, waarop de regeering besloten heeft te Semarang een eerste school te openen voor Europeanen, Inlanders en Chineezen, niet het gevolg zijn van rijp overleg.

Moge de toekomst leeren, zoo besluit hij, dat ik mij vergis."

Oost-Indische Berichten.

Een expeditie naar Flores. Onder dezen klinkenden titel drukt het Soer. Handelsbl. een telegram af van zijn correspondent te Batavia, luidende:

Door de regeering wordt een expeditie naar Flores voorbereid. Met deze voorbereiding is belast de te Timor Koepang geplaatste kapitein der infanterie Franssen Herderschee."

Men stelle zich echter gerust, zegt de Javabode de hierbedoelde „expeditie" is van zeer tammen aard en van zeer bescheiden afmetingen.

Reeds lang te voren was bij de regeering het plan gerijpt het pacificatiewerk in het oostelijk deel van den archipel voort te zetten en na Timor, waar zich met gelijk doel een gemengde compagnie van het 13e bataljon bevindt, komt nu Flores aan de beurt.

De controleur bij het binnenlandsch bestuur op de buitenbezittingen, A. J. L. Couvreur, is reeds geruimen tijd belast met het verzamelen van gegevens omtrent Flores en als preventieve maatregel zal nu een peloton van vorenbedoelde compagnie te zijner beschikking worden gesteld.

Verzet uittelokken door gebrek aan machtsvertoon zou zeer zeker verkeerd genoemd mogen worden. Het ligt in de bedoeling later de geheele compagnie van het 13e bataljon op Flores werkzaam te doen zijn, totdat ook daar de zaken van dien aard zullen zijn geworden, dat aan den schijntoestand van thans een einde zal zijn gemaakt.

De commandant van die compagnie is kapitein Franssen Herderschee.

Een „Vrijdenkersbond." Zekere heer Van der Woude te Ambarawa deelt aan de Loc. mede dat hij een „Vrijdenkersbond" denkt op te richten. Uit een soort reglement dat hij ons toezond ten einde het in ons blad op te nemen, doch dat te gebrekkig in elkaar gezet is om het te publiceeren, blijkt dat deze bond zich hoofdzakelijk ten doel zal stellen kinderen van min-vermogende ouders die naar het oordeel van het schoolhoofd in aanmerking kunnen komen voor een verdere studie, daartoe in staat te stellen.

Wij maken er den heer V. d. Woude opmerkzaam op, zegt de Loc., dat ditzelfde doel reeds wordt nagestreefd door het „Studiefonds Midden-Java."

Eenigszins naief luidt de bepaling in het bovenbedoelde reglement dat de toetredende leden gedurende een maand „op de proef gesteld zullen worden" welke termijn dienen moet om het bestuur de gelegenheid te geven een onderzoek in te stellen naar het gedrag van het aspirant lid.

Wat het geheele plan overigens met de vrijdenkerij te maken heeft is ons niet duidelijk geworden.

Drijfjacht op olifanten. Bij de doesoen Remantei van de marga Semendo Darat, onderafdeeling Lematang Ilir, afdeeling Palembangsche Bovenlanden, heeft de bevolking bij een drijfjacht op olifanten 53 stuks van die dieren opgejaagd op een zes meter breede bergrug, aan weerskanten ingesloten door een ongeveer 300 M. diep ravijn. Van het aantal dieren werden 31 gedood, terwijl 12 levend werden gevangen, waarvan, zoo wordt door den resident van Palembang gemeld, thans nog negen in leven zijn.

Commandant der 1e afdeeling. Gelijk men uit de benoeminglijst in dit nummer zal ontwaren, is overste S. A. Drijber bevorderd tot kolonel en tegelijkertijd eervol ontheven van het militaire commando van Amboina en Ternate, in welke betrekking hij wordt opgevolgd door majoor J. Hildering.

Kolonel Drijber is, gelijk wij reeds vroeger hebben aangeduid, benoemd tot commandant der 1e militaire afdeeling op Java. Javabode.

Men schrijft uit Buitenzorg aan de Javabode:

„In het bijvoegsel van de Javabode, van den 4en dezer, las ik de lijdensgeschiedenis van den heer Simonnar.

Hij heeft, ik meen op het eind van het jaar 1902 en het begin van het jaar 1903, hier te Buitenzorg gewoond en ik heb hem toen verscheidene malen gesproken.

De eertijds zeer gefortuneerde man was, om zoo te zeggen, tot den bedelstaf gebracht. Gelukkig dat de Franschen hun landslui niet in den steek laten, wanneer zij in het ongeluk zijn.

De heer Simonnar woonde toen ter tijd in een der paviljoens van het Hotel du Chemin de Fer, met vrouw en dochter.

Over het proces zelf kan ik geen oordeel vellen maar ik wil het thans alleen hebben, over de wijze, waarop men den heer Simonnar behandeld heeft, en hoe men den man tot het uiterste heeft gedreven.

Het was den 25sten April 1903. Voor het paviljoen, door den heer Simonnar bewoond, werd de brengbreng geslagen. De reeds zoo zwaar beproefde moest geëxecuteerd worden. Er was beslag gelegd op wat lijfgoed, door de firma, waarmede hij de processen gevoerd had, welke door hem verloren waren.

Elke brengbreng-slag deed de woede van den reeds zoo zwaar beproefden man stijgen. Vergeefs was het, dat zijne echtgenoote den brengbreng-slager verzocht optehouden. Het was een publieke verkoop; het publiek moest op de hoogte worden gebracht, dat er goederen verkocht werden, in de kamer, bewoond door den heer Simonnar.

De verkooping begon. Hieronder volgt kopie-verdurol:

9 hemden	*f* 0.25
4 „	„ 0.25
4 slaapbroeken	„ 0.75
1 hoed en pet	„ 0.25
2 paar schoenen	„ 0.25
4 flanellen	„ 0.25
1 jas en broek	„ 0.50
1 houten kist	„ 0.50
Totaal	*f* 3.00, zegge drie gulden.

Dat de executant bij deze vendutie een aardig sommentje geld inschoot, begrijpt ieder.

De geëxecuteerde bezat niets meer. Dat wist men vooruit en daarom vond ik die executoriale vendutie beneden alle critiek.

Is het wonder, dat de man, die zich zoo vervolgd zag, brieven schreef aan hooge personages, welke brieven niet geschreven hadden moeten worden?

Is het wonder, dat hij, op kosten van het fransche gouvernement gerepatrieerd, in Frankrijk hemel en aarde bewogen heeft, om een nader onderzoek in zijn zaak uittelokken?

En zou het een wonder zijn, zoo deze man, tot het uiterste gedreven, later misschien iets doet, dat men veroordeelen zal; dat hij, zooals de inlander het noemt, mata gelap wordt?

Deze executoriale vendutie, die *f* 3 opbracht, is mijns inziens, het bewijs, dat men hem à outrance wilde vervolgen. Doch deze vendutie heeft geen schande gebracht over den heer Simonnar.

Laat men zich in de plaats denken van den man, die rijk was en straatarm werd; die slechts, dank zij de hulp zijner landgenooten, een dak boven zijn hoofd en voedsel had voor zich en zijn gezin. En wanneer men dan nog beslag komt leggen op wat oude kleeren en flanellen, die geen waarde hebben, om zoo te zeggen, zoodat men voelt, dat het alleen te doen is, om te plagen, zou men dan niet dol en razend worden, en dingen doen, die men, normaal zijnde, niet zou doen."

Het chineesche weerbaarheidscorps te Singapore mag zich, volgens de Straits Times, zoo verheugen in den toeloop van vrijwilligers, dat het noodzakelijk zal zijn het aantal compagnieën met een te vermeerderen. Momenteel telt het corps slechts een compagnie ter sterkte van 105 man, het vastgestelde aantal. Deze compagnie staat onder bevel van een kapitein en drie luitenants, van welke laatste er een chineesch is.

De kapitein en de beide andere luitenants zijn engelschen.

Het Kloet-gevaar. Ongeveer een maand geleden kreeg, naar wij bereids mededeelden, de mijningenieur H. Cool alhier de opdracht van de regeering om zich naar Blitar te begeven, ten einde, in overleg met den waterstaat, een locaal onderzoek in te stellen naar den kraterwand van den vulcaan Kloet, en wel met het oog op een eventueele doorbraak van het daarin aanwezige kratermeer. Tevens werd hij uitgenoodigd om te dienen van advies in verband met de middelen, waardoor het dan voor Blitar dreigend gevaar zou kunnen worden afgewend en van een en ander uitvoerig rapport uit te brengen, terwijl de resident van Kediri den sectie-ingenieur Meijers van de irrigatie-afdeeling Brantas aanwees om den heer Cool behulpzaam te zijn. In het kort wordt aan de Locomotief gemeld, waarom de regeering overging tot het geven van deze opdracht, waaraan met spoed moest worden voldaan.

De assistent-resident Hermens te Blitar ontving namelijk eenigen tijd geleden een nieuwe lezing, volgens welke bij de doorbraak in 1875 het water niet zooals tot hiertoe aangenomen werd, over den thans nog bestaanden overlaat naar buiten was getreden, doch door een ongeveer 4 meter breede en naar schatting 40 meter diepe spleet ter zijde van den overlaat. Daar echter bij zijn bezoek aan het kratermeer, in 1905, door hem geen spleet meer was ontdekt, rees het vermoeden dat die door de jongste eruptie (in 1901) gedicht was, hetgeen, indien dit niet zeer grondig geschied was, zou neerkomen op de aanwezigheid van een zwak deel in den kraterwand. De assistent-resident achtte het daarom noodig dat een grondig deskundig onderzoek werd ingesteld naar de al of niet aanwezigheid van bedoeld zwak deel. Dit dan was de aanleiding tot het van regeeringswege bevolen onderzoek, dat thans afgeloopen is en tot resultaat heeft gehad dat, zoo er al geen sprake is van een gedichte spleet ter zijde van den overlaat en dus uit dezen

FEUILLETON.

DIE ANDER.

Indische tooneelschets in één bedrijf

van H. G. H.

II.

Willem: Was er misschien (met nadruk) een ander, die . . . .

Mama: (In de rede vallend). Neen, dat geloof ik niet, tenminste ik zou niet weten wie. Zij heeft zich daarover nooit iets laten ontvallen. Daarna wou ze op eens absoluut naar Indië terug. Haar vriendinnen trouwden, zij maakte moeilijk nieuwe kennissen, ging weinig meer uit, enfin zooals dat gewoonlijk gaat met meisjes die langzamerhand de eerste jeugd voorbij raken. Kort en goed — zij zou en ze moest hier in Indië haar brood gaan verdienen. Ik, voor mij, was liever in Holland gebleven, maar, niet waar, slechts één kind hebben en dan je daarvan scheiden, dat ging niet. Wij zijn dus naar Indië teruggekeerd en op Soerabaja gaan wonen omdat mijn broer zich daar gevestigd had. Lize studeerde voor onderwijzeres, deed haar examen en werd te Makassar geplaatst.

Omdat er haast bij was, zou ze vooruitgaan en ik een paar booten later volgen; je moet weten ik was nauwelijks van een ziekte hersteld. Maar wat gebeurt er! Al heel gauw ontving ik een brief met de mededeeling dat zij op de boot-reis naar Makassar was ten huwelijk gevraagd door een reisgenoot, Controleur Bouman, en hem zou willen aannemen, als ik geen bezwaar had. Ik dacht bij me zelve: die meneer Bouman moet wel een bovenste beste wezen, dat Lize hem wil hebben. Ik was dus dol gelukkig en telegrafeerde mijn goedkeuring.

Willem: U kende hem dus niet.

Mama: Neen, en tot nog toe heb ik hem niet gezien. De dokter wilde niet dat ik Lize naar Makassar zou volgen, ik moest onder zijne behandeling blijven; trouwens, Lize is maar een klein jaar dáár geweest en toen op haar verzoek naar Batavia overgeplaatst.

Willem: Ging dat zoo gemakkelijk?

Mama: Jawel, ze heeft verscheiden aktes.

Willem: Zoo — zoo — dus een blauw kousje.

Mama: Neen, dat is ze niet.

Willem: En vond Bouman het goed dat Lize overplaatsing vroeg?

Mama. Ja, kijk eens. Hij was in de binnenlanden van Menado, dus ze waren toch niet bij elkaar.

Willem. Hoe lang duurt dat engagement nu al?

Mama. Lang genoeg, al anderhalf jaar.

Willem. Mijn hemel, waarom trouwen ze niet!

Mama. Lize wilde niet in de binnenlanden zitten en Bouman heeft dikwijls doch tevergeefs om overplaatsing naar een hoofdplaats gevraagd, totdat nu een maand geleden hij schreef dat hij tot gewestelijk secretaris zou worden benoemd en dus huwelijksplannen ging maken.

Willem: Ze zullen dus eindelijk gaan trouwen.

Mama: Neen, dat is het juist wat me daareven zoo koud op het lijf is gevallen. Verbeel je eens, Willem. Na dat langdurige engagement is die kwade meid hem van morgen gaan afschrijven!

Willem: Hoe afschrijven?

Mama: Zij heeft Bouman bedankt.

Willem: (Verbaasd). Het engagement is dus af, maar wat is er dan gebeurd?

Mama: Niets, zij houdt niet meer van hem, beweerde ze een paar minuten vóór je binnenkomst.

Willem: Wat vreemd van Lize! Houdt ze dan van een ander? vraag ik nog eens.

Mama: Ik weet van niets, ik heb daarvan nooit iets gemerkt; zij gaat wel uit, maar ik geloof niet dat iemand werk van haar maakt.

Willem: Dat spijt me voor beiden want heusch Bouman is een kapitale kerel, die zou haar zeker gelukkig gemaakt hebben.

Mama: O! ik kan je niet zeggen, hoe kapot ik daarvan ben; ik had je nu ten eten willen houden, maar werkelijk je zult van avond niets aan ons hebben, een andere keer maar, je komt toch gauw nog eens aan, niet waar?

Willem: Graag, . . . maar . . . . (blijft nadenken).

Mama: Wat wilde je zeggen.

Willem: Ze heeft hem pas afgeschreven?

Mama: Van morgen.

Willem: Kan ze den brief niet verscheuren, of is hij al verzonden?

Mama: Ze heeft hem van morgen op de post gedaan.

Willem: Maar de brief is nog niet weg de Molukkenboot — dat weet ik toevallig — vertrekt pas overmorgen. Die brief is dus terug te vragen.

Mama: Ja, zou dat kunnen? Zou ik hem kunnen terugvragen?

Willem: Neen — neen — Lize moet zelf gaan.

Mama: En zij wil niet op haar besluit terugkomen. Willem — daar krijg ik een inval! Je kent haar zoo goed. Zou je mij een groot, heel groot genoegen willen doen?

hoofde geen gevaar te duchten is, niettemin voorzieningen moeten getroffen worden om te voorkomen dat het steeds hoeger wordende meer over den overlaat loopt. Want de samenstelling van den overlaat biedt geen absolute garantie, dat in bovenbedoelde geval geen uitschuring c.q. uitbreking van een grooter of kleiner stuk zal plaats hebben. Wordt echter de waterhoogte van het meer tien meter verlaagd en op dat peil gehouden, dan kan gezegd worden dat alle gevaar uitgesloten is.

De wijze, waarop deskundigen zich voorstellen het werk uit te voeren, staat nog niet vast, doch waarschijnlijk zal dit door middel van hevels geschieden. Indien men aanneemt, dat de oostmoesson thans doorstaat, dan hebben de ingenieurs vijf maanden voor de beëindiging van hun werk, wat, indien er spoed achter gezet wordt (en dit zal naar men zegt het geval wezen) voldoende mag worden geacht.

Nog één westmoesson mag het meer echter zonder aftapping niet meer meemaken, daar het water thans slechts twee meter beneden den overlaat staat. Wel zal het niveau nu door de verdamping gedurende den oostmoesson weder eenige meters dalen, doch, indien men weet, dat het water in Augustus 1905 ongeveer 21 Meter beneden den overlaat stond, dan ziet men, dat de rijzing per jaar groot genoeg is, om het meer in den aanstaanden westmoesson te doen overloopen, indien geen maatregelen daartegen beraamd worden. Dit overloopen is, zooals reeds gezegd, altijd gevaarlijk, omdat men, de samenstelling van den wand bij den overlaat in aanmerking genomen, daarbij voor verrassingen zou kunnen komen te staan. Vast staat het dan ook dat het waterniveau verlaagd en op een ongevaarlijk peil zal worden gehouden.

Afschaffing van het voltrekken van de doodstraf in het openbaar. Het denkbeeld is aanhangig om het Reglement op de strafvordering, het Inlandsch Reglement en de Reglementen op het Rechtswezen in de buitenbezittingen in dien zin te wijzigen, dat de tenuitvoerlegging van de doodstraf steeds op zoodanige wijze zal moeten plaats hebben, dat de executie door het publiek niet kan worden waargenomen.

Blijkens een gouvernements circulaire aan de hoofden van gewestelijk bestuur komt het den gouverneur-generaal intusschen wenschelijk voor, dat, in afwachting van de totstandkoming van zoodanige wettelijke voorzieningen, voor zoover de bestaande bepalingen zulks toelaten, al dadelijk worde gebroken met de gewoonte om de doodstraf in het openbaar te voltrekken.

In tegenstelling met de door de raden van justitie uitgesproken doodstraffen, die, zoolang artikel 339 van het Reglement op de strafvordering niet in voormelden geest is gewijzigd, in het openbaar zullen moeten worden voltrokken, is zulks mogelijk ten aanzien van alle bij vonnis van eene inlandsche rechtbank opgelegde doodstraffen, bij de voltrekking waarvan Zijne Excellentie mitsdien het volgende wenscht te zien in acht genomen.

Bevat zoodanig vonnis de bepaling, dat de uitgesproken doodstraf ten uitvoer zal worden gelegd op of nabij de plaats waar het misdrijf is gepleegd (zie bijv. artikel 311 van het Inlandsch Reglement), dan zal op de aangewezen plaats eene omheinde ruimte behooren te worden gemaakt.

Komt daarentegen eene dergelijke plaatsbepaling in het vonnis niet voor, dan zal, met opvolging overigens van de ter zake bestaande wettelijke bepalingen, de executie van de doodstraf kunnen geschieden hetzij binnen de muren der gevangenis, hetzij binnen eene omheinde ruimte. Javabode.

De Semarangsche correspondent der Javabode schrijft o. m. aan zijn blad.

„Met belangstelling las ik in de Javabode van den 25sten Mei jl. het artikel: Hoekomen we aan ziekenhuizen voor de bevolking?

De schrijver zou de koelie-ordonnantiën voor de buitenbezittingen, wat betreft vrije geneeskundige behandeling, ook voor Java en Madoera gedecreteerd willen zien en wel „dat ieder werkgever verplicht is zorg te dragen voor doelmatige verstrekking van geneeskundige hulp aan zijn ziek geworden arbeider."

Bij het geheel ontoereikend aantal europeesche geneesheeren en dokters-djawa in Indië is dit een totale onmogelijkheid vaak of zou in ieder geval een te drukkende last zijn.

De schrijver wil, dat de ondernemingen kleine hospitalen oprichten, voorzien van de noodige medici en verpleeg-personeel. Verder moet ieder inlander zoo volwassene als kind, vijf cent per maand storten, wat op een complex van desa's, tellende 10.000 zielen, een f 500 in de maand zou geven. De uitgaven op f 1000 per maand stellende, dient de onderneming er f 500 bijtepassen, terwijl de bouw der hospitalen zooveel mogelijk geschieden in heerendienst en het materiaal verkregen kan worden door vrijwillige giften.

Ik geloof niet, dat de denkbeelden van den heer Schülein voor uitvoering vatbaar zijn.

We hebben te weinig geneeskundigen, de inlander vergeet zijn contributie te betalen en de meeste ondernemingen kunnen haar uitgaven niet met een f 6000 per jaar bezwaard zien.

Waar we te doen hebben met een bloeiende en winstgevende industrie, zooals de suiker, zien we klinieken of ziekeninrichtingen op eigen initiatief en geheel voor rekening van de fabrieken verrijzen, zonder dat de inlander behoeft te contribueeren.

De morbiditeit onder de inlanders in de meer gezonde binnenlanden is over 't geheel bij gewone omstandigheden niet groot. De inboorling heeft een taai gestel, gebruikt zijn eigen obats en het wil me voorkomen, dat in de binnenlanden niet zoo bijzonder groote behoefte bestaan aan particuliere ziekeninrichtingen.

Op de hoofdplaatsen is de morbiditeit veel grooter, ook in tijden, dat er geen epidemische ziekten heerschen.

Te Semarang werd in 1903 op Boegangang een gesticht opgericht voor zieke en behoeftige inlanders. Het bestuur droeg nu ruim een jaar geleden de directie op aan het Leger des Heils en met uitstekende resultaten.

Ruim 500 inlanders, zieken en behoeftigen, uit Semarang en omstreken, worden daar verpleegd en aan het werk gezet onder leiding van zeven officieren, terwijl een zweedsch oogarts — officier van het Leger — een oogheelkundige kliniek opende.

Boegangang heeft een aanzienlijke veestapel, een hoenderteelt en bedruipt zich geheel.

De zieken vinden er genezing en hulp, terwijl de behoeftigen aan het werk worden gezet.

Boegangang heeft inderdaad onder leiding van het Leger des Heils een prachtig succes gehad en tot heden uitnemende resultaten opgeleverd.

Er is nog ruim f 20.000 in kas en het voornemen bestaat in de buurt van Pekalongan een dergelijke inrichting voor zieke en behoeftige inlanders te stichten."

De Madoereesche koortsen te Soerabaja. Het Soer. Hbl. schrijft terecht:

De bevolking der koortsdistricten op Madoera zit nu al maanden lang onder de kinine; tengevolge daarvan zijn de menschen daar in zekeren zin immuun geworden voor nieuwe infectie. Zij zijn echter voor anderen, die tot nu toe niet aan koortsen leden en geen kinine gebruikten, zeer gevaarlijke buren, omdat zij als 't ware besmettingshaarden vormen voor door geen prophylaxe tegen koortsaanvallen beschermde individuen.

Steken dus Madoereezen met vergroote milten uit de koortsdistricten naar den Soerabajawal over, dan kunnen die menschen, hoewel lijdend, toch zeer goed hun werk doen en zijn oogenschijnlijk gezond. Brengen zij den nacht door in Tambak Grinsing, Pempejek en Moeteran, waar het van anopheles wemelt, dan is het tien tegen één, dat men spoedig daarop lijders aan hevige koortsen in die kampongs zal aantroffen. Zooals in de laatste dagen trouwens gebleken is. Komt daarbij onwil der lijders om zich te laten behandelen, dan is het einde gemakkelijk te voorzien.

Wil men aan dit euvel in de strandkampongs van Soerabaja een eind maken, dan zal het bestuur moeten beginnen ginds, bij wijze van voorbehoedsmaatregel, op ruime schaal, gratis kinine te verstrekken, desnoods onder zekeren dwang. Anders zal het leed binnenkort niet te overzien zijn.

Persdelict! . . . Bij de behandeling van het persdelict tegen Van den B., die een ingezonden stuk had doen plaatsen, handelende over den Heer Von Hegedus bleek heden morgen dat de bedoeling om te beleedigen bij den schrijver absoluut had ontbroken. Immers, de schr. had aan den Redacteur van ons blad verzocht om alle aanstootelijke uitdrukkingen en zulke die aanleiding zouden kunnen geven tot eene strafrechterlijke vervolging, te schrappen. [1])

De Redacteur, de Heer K. Wybrands, verklaarde dat hij naar zijn beste weten aan die opdracht had voldaan. (Zoo er dus nog krenkende uitdrukkingen in mochten voorkomen, dan was dat een gevolg van zijne dwaling ten deze).

Een der rechters merkte op dat het nog voorzichtiger zou zijn geweest om de nu gevindiceerde uitdrukkingen óók nog te schrappen, hetgeen getuige grif toegaf, onder toevoeging dat het 't allervoorzichtigst zou wezen, om heelemaal niets te schrijven, dan kreeg men zeker nooit een persdelict. (De Raad glimlachte).

Er bleek ook bij dit rechtsgeding weer, met hoe allerzwakst bewijs het O. M. meent te kunnen volstaan. Er viel niet wettig uit te maken of de courant met het geincrimineerde artikel op de gewone wijze verspreid was. Desgevraagd zeide getuige Wybrands dat, naar hij gelbofde, er op dien datum niets bijzonders was gebeurd, zoodat hij vermoedde dat het artikel wel verspreid zou zijn, maar een eed kon hij daarop niet doen. Immers, het bleef mogelijk, zoo legde getuige aan den Raad uit, dat, onmiddellijk na het trekken van een of twee couranten, een of ander stuk gereedschap op den vorm viel, waardoor de letters werden beschadigd. Dit was meermalen voorgekomen, en dan had men het beschadigde, ergo onleesbare stuk door een ander stuk moeten vervangen. Daartoe ligt altijd gezette copy genoeg in de drukkerij.

— Of hij, Redacteur, daarvan dan niet zou hooren? vroeg de President.

— Indien het personeel zijn plicht doet, ja, antwoordde getuige. Maar als de menschen die de fout begaan, bang zijn, dan zeggen zij niets en dan hoort hij ook niets. Om al deze redenen bleef getuige bij zijne verklaring dat vermoedelijk alles in orde was geweest op den dag van het verschijnen van het

---

Willem: Natuurlijk.

Mama: Je kent ook Bouman, je zegt zelf dat hij zoo'n geschikte man voor haar zou wezen. Toe — zou je haar dat nu dadelijk willen vertellen, en dan probeeren haar over te halen om den brief terug te vragen.

Willem: Waarom niet! (lachend.) Oom Willem — weet u nog wel dat ze mij vroeger zoo noemde — Oom Willem zal zijn invloed op haar nog wel behouden hebben. Uitstekend! ik heb wel voor heeter vuren gestaan. (Moedig) laat u dat juffertje maar voor den dag komen!

Mama: (Verheugd). Zou je dat heusch willen, Willem? Nou dat vindt ik erg hartelijk van je, hoor. Weet je wat, ik zal haar roepen, en zeggen dat je verlangd haar terug te zien, dan ga ik maar zoolang in de achterkamer zitten. Je moet haar maar eens goed zeggen waar het op staat. (Zenuwachtig). Hoe zal ik dat nu aanleggen? Ik was zooeven boos en heb haar toen weggezonden, moet ik boos blijven of . . . .

Willem: (In de reden vallend). Wel neen, ik zou die boosheid maar laten varen.

Mama: Ja, goed dan, ik zal haar vriendelijk toespreken.

Willem: Zeker, u vangt meer vliegen met stroop dan met azijn.

Mama: Goede God, Willem, neem me niet kwalijk, daar heb ik in de consternatie heelemaal vergeten je sigaren te presenteeren of wat drinken.

Willem: Doet niets ter zake. Weet u wat, zegt u maar niets anders aan Lize dan dat ze mij wat moet presenteeren, en u blijft meteen weg.

Mama: Ja, dat is goed bedacht (Gaat hoopvol heen).

Willem: (Blijft in gedachte zitten met den rug naar de binnendeur, zoodat hij niet ziet dat Lize op den drempel weifelt verder te gaan. Hij staat op, ziet haar en grijpt hartelijk hare beide handen). Goejen avond, Lize, sakkerloot, wat ben je mooi geworden! hoe gaat het?

Lize: (Schuchter). Dank u — hoe gaat 't u meneer van der Hoeven?

Willem: Wat meneer! Oom Willem heet ik toch! Ben je dat vergeten?

Lize: Dat is zoo lang geleden — ik was toen nog zoo jong . . . . moet ik nu nog oom Willem zeggen?

Willem: Waarom niet! Maar net als je wilt, hoor!

Lize: (Moedig.) Dan zeg ik liever Willem, dat mag toch wel?

Willem: (ziet haar oplettend aan). Ja — ja — natuurlijk . . . . zooals je wilt hoor . . . . en . .

Lize: Mama heeft vergeten u iets te presenteeren.

Willem: Graag een bittertje.

Lize: (Zegt iets tegen een bediende die haar vergezelt, en een oogenblik later een bittertje brengt en een glas ijswater voor Lize, waaruit ze dadelijk een flinken slok neemt). U is pas op de plaats?

Willem: Ja — net 2 dagen.

Lize: (In de war). En . . . . kwam u graag hier?

Willem: Natuurlijk, een aangenaam garnizoen. Maar (naar woorden zoekend) Lize . . . zeg eens . . wat ik vragen wilde . . . hoe maakt mijn vriend Bouman het?

Lize: (Onverschillig). Ik geloof . . . goed.

Willem: Weet je, dat ik hem intiem ken! Een flinke vent, hoor? Je Mama heeft me zoo juist verteld . . . . enfin, dat het uit is tusschen jelui . . . dat je hem pas hebt afgeschreven . . . Kind . . . . volgens mijn opinie is dat jammer . . . . erg jammer!

Lize: (Kalm). Vindt u?

Willem: Ja — zeker. Je moet bedenken dat je moeder op jaren begint te komen en die ziet je dus graag goed bezorgd. Ik ken toevallig jelui beiden, en daarom kan ik weten dat jelui uitstekend voor elkaar geschikt zijn, daarom . . . . van mij zul je wel een goede raad willen aannemen, is het niet?

Lize: Welken raad?

Willem: Wel, je moet dien brief aan het postkantoor terugvragen.

Lize: (Nieuwsgierig). Heeft Mama uwe hulp ingeroepen of komt die raad uit u zelf?

Willem: (Ontwijkend). Ik zelf vind het onverstandig van je om het engagement af te maken.

Lize: Ik heb weinig lust naar de buitenbezittingen te gaan.

Willem: Zoo — is dat de reden . . . . maar Lize . . . . toen je hem aannam wist je toch wat je vóórland zou zijn.

Lize: Zoover heb ik toen niet doorgedacht.

Willem: Hoe is 't mogelijk! Dat wil er bij mij niet in. Er zal wel iets anders of beter uitgedrukt een ander tusschen zitten.

Lize: (Veinzend). Ik begrijp u niet.

Willem: Niet? Ik bedoel iemand anders maakt je misschien het hof.

Lize: (Boos). Dat zou ik niet hebben toegestaan gedurende mijn engagement, wat denkt u van mij?

Willem: Neen Lize, Oom Willem heeft nooit anders dan goeds van je gedacht . . . . maar . . . het is zoo eeuwig jammer voor jou, en je doet hem een ontzaggelijk verdriet aan.

Lize: Maar moet ik dan met iemand trouwen dien ik niet lief heb?

(Wordt vervolgd).

stuk over den Heer Von Hegedus, maar dat hij het niet zeker kon zeggen.

De inlandsche looper verklaarde natuurlijk dat hij dien dag de courant op de gewone wijze verspreid en bezorgd had. Maar de rechters, die weten dat zulk een man geen begrip heeft van data, zullen ook wel weten te beoordeelen welke waarde in rechten aan eene dergelijke beëedigde verklaring mag worden toegekend.

Het komt ons voor dat het overtuigend bewijs omtrent de verspreiding temauwernood en het wettig bewijs in het geheel niet geleverd is. Ook was er op de terechtzitting slechts één enkel exemplaar van de krant met het geïncrimineerde stuk.

Getuige Wybrands, antwoordende op de vragen van het O. M., gaf nog eenige vrij pertinente inlichtingen omtrent het doen en laten van den Heer Von Hegedus en omtrent de mate van achting waarin deze chef zich bij zijn ondergeschikt personeel verheugde. ...

De eisch van den officier van Justitie (wegens smaad en hoon van dien kostbaren meneer Von Hegedus) was..... acht dagen gevangenisstraf, èn honderd gulden boete, èn de kosten van het geding.

De Raad bepaalde de uitspraak op heden over acht dagen, eene uitspraak welke de beklaagde, naar wij meenen, met eenig vertrouwen op een milder oordeel zal kunnen afwachten", zoo schrijft het Nws. v. d. Dag v. N.-I.

[1]) Er blijkt hieruit wel zonneklaar dat de door de wet geëischte bedoeling om te beleedigen niet heeft voorgezeten. Het praatje „de bedoeling blijkt uit de woorden zijn feitelijk niet van den beklaagde.

O. i. zou hier alleen al vrijspraak op moeten volgen.

West-Indische Berichten.

Curaçao. Aan de Vrijmoedige wordt uit Philipsburg, de hoofdplaats van het nederlandsch gedeelte van St. Martin, het volgende geschreven:

„De katoenoogst alhier is grootendeels binnen en de katoen reeds ontdaan van het zaad, in balen verpakt en voor het grootste gedeelte naar Engeland verzonden. Min of meer 380 balen zijn verscheept, wegende pl. m. 76.000 pond, vertegenwoordigend eene waarde van ruim 75000 gulden.

„Iedereen die slechts een lapje grond kan afzonderen, maakt dit gereed voor den aanstaanden zaaitijd. Als het weer gunstig is en de insektenplaag niet tegenwerkt, belooft de volgende oogst minstens een dubbele opbrengst.

„Deze goede uitkomst van den katoenaanplant heeft ons eiland grootendeels te danken aan zijn waardigen gezaghebber, den heer A. J. C. Brouwer, die tijd noch moeite gespaard heeft, de planters aan te sporen, het met de katoen te wagen, en vooral met Sea-Island. Eene brochure over de katoenteelt van Dr. van Hall werd door hem in het engelsch vertaald, en daarna in een bijeenkomst van personen, belanghebbend en stellend in den landbouw, voorgelezen."

Met voldoening zullen onze lezers, wetende welke beproeving voor het eiland Sint Martin was weggelegd door de slapte in het bedrijf der zoutwinning, eens hoofdmiddel van bestaan thans kwijnende wegens geleidelijk teloor gaan der amerikaansche markt voor het gewonnen zout, den goeden uitslag vernemen van de door het bestuur der kolonie aangemoedigde en gesteunde proeven met de katoencultuur. Mocht de verwachting van den correspondent van opgemeld blad zich verwezenlijken, dan zal Sint Martin het volgende jaar in den uitvoerstaat geen onaardig figuur maken, en voor de bewoners zal dan een groot deel van den factor komen te vervallen, die hen tot nu toe dwong tot den jaarlijkschen uittocht op hoop van zegen op Sint Domingo.

Wat ons evenwel trof in vorenstaand bericht is dat het product grootendeels naar Engeland werd verzonden. Het ligt toch onzes inziens mee in de bedoeling, dat aan de katoen-industrie in het moederland de gelegenheid wordt geboden zich in de eigen koloniën te voorzien van de, door amerikaansche speculatie en concurrentie met schaarschte bedreigde grondstof voor haar bedrijf.

Is de nederlandsche katoen-nijverheid in dit opzicht wel voldoende diligent? Het is geen verwijt, doch slechts een vraag, die we hier stellen, vooral met het oog op hetgeen we in Duitschland zien geschieden, waar de groote maatschappijen op dit gebied er reeds toe overgaan, om den aanplant van katoen in Oost-Afrika zelve ter hand te nemen. Heeft de nederlandsche industrie zich dit, zeker niet te versmaden eerste belangrijke resultaat in een eigen kolonie door de engelsche concurrenten laten afsnoepen?

Moge overigens van St. Martin voor de nederlandsche bovenwindsche eilanden de victorie uitgaan en naast de, voor Status veelgeprezen veeteelt, ook de katoencultuur daar tot haar recht komen, maar dan met de thans afdwalende van St. Martin ten bate van de nederlandsche industrie, die toch door het hengelooschè Comité alleszins voldoende wordt voorgelicht, omtrent hetgeen op dat gebied op onze Antillen voorvalt. Juist hierom achten we het dan ook niet uitgesloten dat het eerste proefje van eigen koloniale katoen langs Engelschen omweg d. i. per engelsch vaartuig toch hier is terecht gekomen.

Suriname. Den 22en Mei ll. zijn in een vergadering ten huize van Mr. A. R. Bueno de statuten en het reglement van de studievereeniging Minerva vastgesteld, die zich voorstelt om aan bijzonder begaafde jongelieden de gelegenheid te openen om in de richting, waarin zij dat wenschen, hun studiën voort te zetten. Bij discussie over de vraag of onder jongelieden ook jonge dames werden verstaan, kwam men tot het besluit, dat het bestuur in bijzondere gevallen van de in beginsel voorop te stellen uitsluiting der vrouwelijke sekse zou kunnen afwijken. Voor dit beginsel werd door den leider der vergadering aangevoerd dat dames, die gestudeerd hebben, wat haar studievak aangaat, na eventueel huwelijk voor de samenleving verloren gaan, m. a. w. de risico voor deze, dat hare offers vergeefs zouden zijn geweest, groot is.

Onze West merkte naar aanleiding van het in deze vergadering behandelde in een slotwoord het volgende op:

„En zal nu het streven van deze jonge Vereeniging met goeden uitslag worden bekroond? Wij hopen het van harte. Elk weldenkend mensch zal met belangstelling haar werken volgen.

„Wij en met ons zooveel anderen betreuren het echter, dat de stichter, de heer Bueno, gemeend heeft bij de voorbereiding de inlichtingen van deskundigen te kunnen ontberen en dat hij zich niet in meer directe verbinding heeft gesteld met vereenigingen die reeds in denzelfden geest zijn werkzaam geweest, of een min of meer analoog doel in haar program hebben. Er zijn bij de oprichting onhandigheden begaan, en ware dit niet geschied, een studie-vereeniging van grooter omvang met een ruimeren kring van contribuanten en met grooter stabiliteit zou zijn in het leven geroepen."

Van Vreemde Koloniën.

Een Kamer voor Tongkin. Bij twee achtereenvolgende besluiten van den 1en en 4en Mei ll. is voor de provincie Tongkin van Fransch Indo-China eene raadgevende Kamer van inboorlingen in het leven geroepen. Reeds in 1886 had Paul Bert daartoe de eerste stappen gedaan, die ook de noodzakelijkheid erkende eener samenwerking tusschen het europeesche bestuur en de daartoe in aanmerking komende inlandsche elementen voor een richtig bestuur van het land. Na zijn dood werd evenwel dit denkbeeld weder losgelaten, zoodat b.v. het aanzien der mandarijnen, die het hoogstens tot een traktement konden brengen als in Nederlandsch-Indië aan een beginnend dokter-djawa wordt toegekend, en zich een werkkring zagen aangewezen van een magang, nagenoeg geheel teloor ging. Nadat nu in de laatste jaren reeds getracht was het aanzien dezer instelling te verhoogen, — wij herinneren aan de instelling eindelijk eener school voor inlandsche ambtenaren en aan de uitzending telken jare van een twintigtal mandarijnen naar Frankrijk, om daar gedurende zes maanden in de centra van industrie en wetenschap in de gelegenheid te worden gesteld een ietwat ruimeren blik te erlangen en daarmee voor hun land hun voordeel te doen — is thans voorloopig alleen voor Tongkin, gelijk gezegd, de instelling gevolgd eener raadgevende Kamer uit de inboorlingen, waaraan bij wijze eener eerste Kamer een raadgevende Commissie van notabelen is toegevoegd.

Deze Commissie bestaat uit leden, in elke der 15 afdeelingen der provincie te kiezen door de districts- en gemeente-hoofden. De leden worden voor den tijd van 3 jaren gekozen, komen minstens twee malen 's jaars samen, kiezen hun eigen voorzitter, en hebben hun advies uit te brengen over het lokaal budget, de openbare en andere lokale aangelegenheden. Zij ontvangen gedurende de zittingen der Commissie eene toelage van 2 frank 50 centimes per dag. De inlandsche Kamer voor Tongkin zal samengesteld zijn uit drie categoriën van leden: de contribuabelen, de aan de patentbelasting onderworpenen en de van de meerderheid der bevolking afwijkende rassen. Voor de eerste komt één gekozene op 35000 contribuabelen — kiezers zijn de notabelen, de geletterden en twee contribuabelen uit elke tot het rossort behoorende gemeente.

Voor de tweede categorie, allen kiezers, komt een of hoogstens twee afgevaardigden op elke 100 kiezers, terwijl voor de laatste categorie de aanwijzing plaats heeft door benoeming door den gouverneur-generaal uit een, hem aan te bieden dubbele lijst. De verkiesbaarheid wordt eerst verkregen op dertigjarigen leeftijd. De verkiezing heeft plaats voor den duur van drie jaren; de gekozenen hebben recht op reis- en verblijfkosten en kosteloos vervoer. De verkiezing geschiedt individueel en geheim. De bijwoning der gewone Octoberzitting voor de gekozenen is verplichtend.

De regeeringsontwerpen worden minstens één maand voor de samenkomst aan de leden der Kamer toegezonden, terwijl de vertegenwoordiger van eenig district de kiezers kan bijeenroepen om met hen over die ontwerpen te beraadslagen.

Tot de bevoegdheden dezer Kamer behoort haar advies uit te brengen over de navolgende onderwerpen: belastingen en rechten, budget, onderwijs, geneeskundige hulp, coöperatie op het gebied van voorzorg en kolonisatie.

Voor de andere tot Indo-China behoorende gewesten, Cochin-China, Annam, Kambodja en Laos, blijft het met uitzondering van het eerste, hetwelk reeds zijn Conseil Général bezit en dit, waarbij ook aan inlanders kiesrecht en verkiesbaarheid zijn toegewezen, behouden zal, voorloopig toekijken bij deze nieuwigheid, die echter, wanneer ze in het gebruik meevalt, ook wel tot die gewesten zal worden uitgestrekt.

De inzinking der Philippijnen. Aan de Manila Times werd door een inzender uit het binnenland de vraag gesteld, of het nu niet eens tijd werd te breken met de legende der verarming der inlandsche bevolking. Bij hem in de buurt wees alles op het tegendeel: geriefelijke woningen kwamen in de plaats ders schamele hutten, de inlanders begonnen zich beter te kleeden en zoo meer. Het manillasche blad heeft daarop verschillende gegevens weten te erlangen, waaruit het tot de conclusie komt, dat de economische toestand der bevolking thans noodzakelijk beter moet wezen dan in de beste jaren onder het spaansch bestuur.

Zoo wijst het in de eerste plaats op het feit dat de invoerrechten, welke van 18 tot 25 percent van de waarde bedragen, thans 14 millioen pesos (à 1.25 gld.) opbrengen, ten bewijze dat de bevolking deze som kan missen om wat zij uit den vreemde noodig heeft te betrekken. Voorts is de vermeerderde opbrengst der Internal Revenue Law, 9 millioen pesos in 1906 tegen 7 millioen in 1905, volgens het blad een duidelijk teeken, dat in tegenstelling met de zoo dikwerf gehoorde bewering dat de zaken overal zoo goed als stil liggen, er in den binnenlandschen handel zoo goed als niets omgaat, deze integendeel vooruitgaat.

Dikwerf wordt de klacht geuit, dat onder het amerikaansch bestuur de suikercultuur, eertijds voor een groot deel der bevolking een der hoofdbronnen van bestaan, achteruit ging. Dit toegegeven, inzooverre dat thans voor een waarde van ongeveer 4 millioen pesos minder aan suiker wordt uitgevoerd, dan gemiddeld in de tien, aan de amerikaansche occupatie voorafgaande jaren, stelt het blad evenwel daartegenover dat de waarde van den uitvoer van hennip, copra, sisal en tabak bijna 26 millioen pesos meer bedraagt, dan in den spaanschen tijd. De grootste uitvoer van copra vóór de amerikaansche bezetting wees het jaar 1894 aan met een waarde van 1.171.721 amerikaansche dollars, terwijl de waarde van den uitvoer in 1906 voor dit product een totaal aangaf van 4.373.702 dollars. Voor hennip was het beste uitvoerjaar in den spaanschen tijd het jaar 1889, toen voor een waarde van 10.472.423 dollars aan manilla-hennip werd uitgevoerd, in 1906 kwam dit artikel onder de uitvoeren voor met een waarde van 19.612.632 dollars, terwijl aan tabak, sigaren en sigaretten eene vergelijking tusschen de uitvoeren van 1906 en het voor deze artikelen te voren meest gunstige jaar 1892 aantoont, dat de uitvoer van bladtabak wat quantum betreft in 1906 met een totaal van 26.826.739 engelsche ponden meer dan het dubbele aanwees van den uitvoer in 1892, en wat de waarde aangaat met een totaal van 1.779.179 dollars een vermeerdering aantoonde van ongeveer 250.000 dollars, terwijl de uitvoeren van sigaren en sigaretten in 1906 ter totale waarde van 1.063.825 dollars, 80.000 dollars meer aanwezen dan in 1892.

Als op een zeer verblijdend verschijnsel wijst het blad dan op de verminderde invoeren van rijst, tengevolge van de vermeerdering van de locale productie. Nadat de kolonie in den spaanschen tijd hare behoefte aan rijst vrijwel zelve dekte, steeg in de eerste vijf jaren van het amerikaansche bestuur, tengevolge van den opstand en de hiertegen gevolgde concentratie- en andere politieken de invoer van rijst op onrustbarende wijze, totdat in 1903 het culminatiepunt was bereikt, toen de inlandsche bevolking een bedrag van 12.552.382 dollars (de dollar à 2.50 gld.) moest uitgeven aan den vreemde voor dit, haar hoofdvoedingsmiddel. Sedert verminderden de rijst-invoeren weder, zoodat in 1906 voor een waarde van omstreeks 4 millioen dollars aan rijst uit den vreemde werd betrokken, terwijl de mogelijkheid voorzien wordt, dat de kolonie eerlang zelve rijst zal kunnen uitvoeren.

Ten slotte wijst het manilla'sche blad er op dat tengevolge van spoorwegaanleg en andere groote werken in de eerste jaren voor een bedrag van 10 millioen pesos 's jaars onder de inlandsche bevolking zal worden gebracht, zoodat deze de toekomst met vertrouwen kan tegemoet zien, hoezeer ook een meer liberale poltiek van de zijde van het moederland ten opzichte van de tariefquaestie, waardoor de philippijnsche suikercultuur zou worden gebaat, aan het blad alleszins gewenscht en niet meer dan billijk voorkomt.

Straits-tin. Uit Ipoh in Perak wordt aan de Straits Times geschreven, dat men zich niet ongerust behoeft te maken over de voorbijgaande verminderde tin-productie op het maleische schiereiland. Groote uitgestrektheden moeten nog worden ontgonnen, terwijl in de bestaande tin-mijnen de diepere lagen nog onaangeroerd liggen, uithoofde van de noodzakelijkheid om daartoe over te gaan tot arbeid-sparende kostbare installatiën.

Tot nu toe was het mogelijk voor enkele koelies, door coöperatie de aan het oppervlak gelegen velden te ontginnen. Wanneer ze daarbij aan een kleilaag kwamen, door hen in hunne onwetendheid met den naam van kong, voor het engelsche bed-rock, be-

stempeld, staakten ze de verdere ontginning en verlieten de mijn, het aan anderen overlatend om te ontdekken dat onder de kleilaag nog somwijlen zelfs rijkere ertsafzettingen voorkwamen. Hoe dieper men kwam, hoe hooger de kosten stegen bij de gewone chineesche werkwijze, en dan komt eindelijk het oogenblik, dat de ontginning nog slechts loonend kan zijn, bij gebruikmaking van arbeidsparende installatiën. Hiertoe zijn dan ook reeds in de laatste twee jaren groote maatschappijen in het leven geroepen, wier optreden, wat Perak betreft, reeds de afneming in de tin-productie tot staan hebben gebracht, zoodat de opbrengst gedurende de vier eerste maanden van dit jaar die van het overeenkomstige tijdvak in 1906 met 1700 pikols of meer dan 100 ton overtreft. Daar deze maatschappijen op oude vindplaatsen werken en telkens nieuwe mijnen worden geopend, staat volgens den schrijver te bezien, dat de productie in de Straits belangrijk zal toenemen.

„Kledang, waarvan men een groote opbrengst verwacht, is juist begonnen met de ernstige ontginning; Tamboen, dat eenigen tijd heeft stil gestaan om de lagen bloot te leggen, zal binnen een maand of zoo weer met volle kracht werken en dan rekent men op een productie van 3 tot 4000 pikols. Tekka en Kramat Poelai zullen voor het einde van het jaar in werking zijn, benevens andere kleinere ondernemingen, als Mendrus en Merbau, wier opbrengst evenwel zullen helpen om het totaal te doen aanzwellen; en andere maatschappijen worden opgericht."

Een groot bezwaar voor de verdere ontwikkeling dezer industrie noemt de schrijver de weinige zorg, door het bestuur der gefedereerde maleische staten besteed aan het openen van nieuwe mijnvelden door wegen-aanleg, en de onvoldoende sterkte van personeel, waardoor aanvragen voor ontginning geruimen tijd op de toezegging moeten wachten.

De Straits Times weet in haar nummer van den 3en Juni l.l. te berichten dat aan dit bezwaar waarschijnlijk in beide opzichten zal worden tegemoet gekomen. De gouverneur der Straits-Settlements, tevens hooge commissaris voor het maleische schiereiland, stelt veel belang in de opening van nog onontgonnen streken en het maakt een deel van zijne politiek uit hierin te voorzien, niet alleen door den aanleg van gewone wegen maar ook door dien van tramlijnen.

„Het bestuur der gefedereerde maleische staten bevindt zich in den gelukkigen toestand, dat het geld heeft om dit aan productieve werken te besteden, en indien dit geld besteed wordt om de snelle ontwikkeling te bevorderen der meer achterlijke staten, zouden wij minder hooren van den achteruitgang van Singapore en zijn verval als wereldhaven."

Mocht deze wegen- en spoorwegpolitiek werkelijk in de gefedereerde maleische staten voor de opening van nieuwe streken voor de tin-industrie worden gevolgd, dan kan men zich dus waarschijnlijk weder op eene vermeerdering der tin-productie voorbereiden.

Dat de klacht betreffende de geringe zorg aan wegaanleg besteed werkelijk niet overdreven moet heeten, ontleenen wij aan hetzelfde nummer van de Straits-Budget, waaruit wij het vorenstaande overnamen en waarin een mededeeling voorkomt van een onderhoud met den chineeschen mijn-eigenaar Loke Yew, die vertelde hoe hij reeds 120000 dollars had bijgedragen voor den aanleg van een weg, die het Kwantan-district moet openen, van Gedong Rasah naar Koeala Gambong, een afstand van twaalf engelsche mijlen, waaraan men nu al twee jaar werkt.

Deze Loke Yew kwam vijf en veertig jaar geleden met een klein kapitaaltje uit Kanton te Singapore aan, vanwaar hij zich naar het maleische schiereiland begaf om er in de tin een kolossaal vermogen te verwerven. Hij heeft ook nog alle vertrouwen in de toekomst der industrie. Gevraagd waarom hij het niet eens met rubber beproefde, zeide hij, met tin meer vertrouwd te te zijn en dan „de winst komt veel vroeger binnen."

Moge dus ook al voor onze Banka-mijnen voor dit en wellicht nog de eerstvolgende jaren geen groote vrees bestaan voor belangrijke toename der tin-productie op het schiereiland Malakka, het schijnt toch dat met de mogelijkheid van zulk een belangrijke toename moet worden rekening gehouden.

Mono-rail-spoorwegen in Engelsch-Indië. Naar aanleiding van een blijkbaar nog niet bevestigd bericht, dat het engelsch-indisch gouvernement zou hebben besloten om aan den heer Louis Brennan een subsidie toe te kennen voor de vervolmaking van zijn mono-rail-spoorweg, noemt de Times of India dit een wijs besluit.

Bij de proeven op het aan den heer Brennan zelven toebehoorend terrein werden reeds goede uitkomsten verkregen, die de goedkoopte van het stelsel en tevens de gemakkelijkheid in het licht stelden, waarmede de steilste hellingen werden genomen.

Dankbaarheid! Het Dufferin-fonds werd ingesteld om aan inlandsche vrouwen in Engelsch-Indië de ontbrekende geneeskundige hulp te verschaffen. De Amrita Bazaar Patrika, een in de voorste rijen der anti-engelsch gezinde inlandsche pers staand blad, liet zich als volgt over het fonds uit: „Een aantal engelsche dames studeerden in Engeland in de medicijnen en promoveerden. Maar daar haar landgenooten weinig vertrouwen hadden in haar medische bekwaamheid en van haar diensten geen gebruik wilde maken, begonnen zij te verhongeren. Op datzelfde oogenblik traden juist van pas eenige engelsche philantropen op den voorgrond, tranen stortende over de ellende der Hindoesche dames, die naar zij beweerden liever stierven dan door mannelijke geneesheeren te worden behandeld. Op dezen leugen werden deze ontzettende schijnvertooningen — de Dufferin-fonds-hospitalen — opgebouwd, en een groot aantal hongerende engelsche vrouwelijke medici werden met de leiding belast, hoezeer evenzeer zoo niet meer geschikte personen voor het doel in het land werden gevonden."

Deze schampere uitlating teekent o. i. wel de grootste verbittering, die zelfs de dienende hand van den tegenstander in lijden en ellende van zich afstoot.

Taft naar Manilla. In de dagbladpers wordt het vertrek van den heer Taft, minister van oorlog der Vereenigde Staten naar Manilla, in verband gebracht met den gespannen toestand tusschen de Unie en Japan. Dat de heer Taft een kijkje zal gaan nemen op de eilanden Corrigidor en Grande, die resp. de baaien van Manilla en Subig beheerschen en alwaar voor de door hem aangevraagde gelden verdedigingswerken worden aangelegd, staat o. i. vast evenzeer als dat hij — oud-advocaat en dus waarschijnlijk minder op de hoogte van de versterkingskunst — zich daarbij door deskundigen zal doen vergezellen. Maar het bezoek van Taft is geenszins plotseling opgekomen en stond reeds voor geruimen tijd vast, met het oog op de thans in de kolonie gehouden eerste verkiezingen en de eerlang te verwachten opening van het eerste philippijnsche parlement, welke opening officieel op den 1en October was gesteld. Het heeft in de bedoeling gelegen van president Roosevelt om zelven deze opening ook bij te wonen, doch hiervan is ten slotte afgezien.

Dat het bezoek van Taft, lang te voren reeds aangekondigd en door dezen aan zijn philippijnsche vrienden stellig beloofd, thans doorgaat, behoeft ook onder de gegeven omstandigheden o. i. nog geen aanleiding te geven tot sensatie, wat het feit zelf aangaat.

Alles wijst er evenwel o. i. op, dat de Unie zich op eventualiteiten voorbereidt: de vervaardiging en uitzending naar Olongapo bij Manilla van het reuzendroogdok Dewey; de versterking van Honoloeloe en van de toegangen tot de baaien van Manilla en Subig; de vereeniging in de eerste dagen van Februari ll. van de beide eskaders in den Stillen Oceaan onder het bevel van admiraal Brownson met de schout-bij-nachten Dayton en Swinburne als bevelhebbers der phillippijnsche en Zuidzee-eskaders onder zich; en de voorgenomen oefeningsreis naar den Stillen Oceaan van een aantal slagschepen waaraan het daar nog ontbreekt.

Spoorwegplannen in Duitsch Oost-Afrika. Met het oog op de huidige samenstelling van den duitschen Rijksdag kan met meer vertrouwen dan tevoren de ernstige voortzetting der voor de koloniën en hare ontwikkeling zoozeer noodige spoorwegpolitiek worden tegemoet gezien. Zooals wij reeds vermeldden loopt Duitschland hard kans, dat zoo het niet een spoorwegverbinding tusschen de groote afrikaansche meeren en de kust op zijn gebied tot stand brengt, het productenvervoer uit het centrale en zuidelijke binnenland langs het spoorwegnet van den Congostaat wordt afgevoerd, zooals nu reeds het vervoer der producten van het Noorden langs den Oegandaspoorweg plaats heeft. Men is het echter nog niet eens over de, voor zulke verbinding te kiezen route. De kortste weg ware die van de haven Kilwa naar het Nyassa-Meer, doch zoude den aanleg van kostbare havenwerken te Kilwa vereischen, terwijl, wanneer men het meer met de, nu in aanleg zijnde lijn Dar-es-Salam—Mrogoro verbond, men in eerstgenoemde plaats dadelijk een geschikte haven zou hebben. Bovendien doorsnijdt deze langere weg veel rijker streken dan de kortere. Het Oesango-gebied bezit een dichte en arbeidzame bevolking en leent zich uitermate voor de katoenteelt. Verderop zijn de hoogvlakten van het Uhéhé-gebied geschikt geoordeeld voor europeesche kolonisatie, terwijl de vlakten, die de lijn tot het meer dan nog zoo doorsnijden, tot de rijkste deelen der kolonie behooren. De onderzoekingsreiziger Fullborn schat den veestapel in die streek op 80000 stuks, en het land is er zoo vruchtbaar dat één koffieboom tot 2 kilogram boonen oplevert en één driejarige perzikenboom tot 600 vruchten. Duitsche huisgezinnen, die zich dáár zouden vestigen, zouden van den oogst ruimschoots kunnen leven en geld verdienen met de koffiecultuur of misschien wel met de teelt van tabak. Langs de geheele lijn vindt men een dichte bevolking, die de arbeidskrachten zou leveren voor de op te richten plantages, behalve juist op de hoogvlakten, die men voor de vestiging van blanke kolonisten op het oog heeft en waarvoor bij groote dichtheid der bevolking dan geen plaats zoude wezen.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift van het Kon. Ned. Aardr. Gen. 1907. No 4.

Reizen in West-Nieuw Guinea, door J. W. van Hille (met kaart). — Naschrift door Redactie. — Eenige bijzonderheden omtrent het »Doodendal« op Java, door E. Jacobson. — Naschrift door J. F. Niermeyer. — Station voor draadlooze telegrafie in Nederlandsch-Indië, door L. H. F. Wackers (met kaart). — Minahassa-vulkanen, door J. F. Niermeyer. — Eene opmerking naar aanleiding van »Eene waarschuwing tegen eene foutieve kaart« door den heer Delprat, door J. B. Snepvangers. — Litteratuur Oost-Indische Archipel.

De Hollandsche Revue. 25 Juni 1907.

Toovermiddelen in Indië.

De Ingenieur. 1907. No. 27.

De Rapporten betreffende Straat Soerabaja, door Dr. D. F. Tollenaar.

De Indische Gids. Juli 1907.

Welk nut trekt Nederland van zijn Koloniën? door H. van Kol. — Betere rechtspraak over de Inlandsche bevolking, door Mr. J. C. Kielstra. — Buitengewone bevorderingen bij het Binnenlandsch Bestuur, door J. F. H. Schultz van Vlissingen. — De uitkomsten van het welvaartonderzoek op Java. IVa. Het vervoerwezen. — Schetsen uit Ceylon. — Een merkwaardige inlandsche school in Britsch-Indië, door J. H. — De oeconomische ontwikkeling van Siam. — Overeenkomsten met Inlandsche vorsten in den Oost-Indischen Archipel. — Maandelijksche Revue van Brochures, enz., door J. E. de Meyier. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en industrie. — Maandelijksche Bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel overzicht.

De Indische Mercuur. 9 Juli 1907.

Koloniaal Museum te Haarlem. Prijsvraag voor het jaar 1908. Onderwerp: »Sagoe en sagoepalmen«. — Tin deposits of the world, door W. Fawns, besproken door C. T. H. Hierneiss. — Selectie van koffie, door F. W. M. — Schweinfurter groen. — De Vereenigde Staten in den handel op Mandsjoerije. — De derde jaarmarkt te Soerabaja. — Wijziging van het tarief van invoerrechten in Ned.-Indië. — De invloed van bosschen op den regenval. — De Lawaspoor, de doortrekking tot Dam en het binnenlandsch bacoventransport. — De geldcirculatie in China. — Uit- en invoer van en op Java in Maart 1907. — Verslagen van Maatschappijen. Enz.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende ....

....

wonende te .... *wenscht*

donateur-trice / *lid* *te worden der Vereeniging* ***Oost en West*** *tegen een jaarlijksche contributie van f.* ....

den .... 190....

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Bureau Hoofdbestuur: Heulstraat 17.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten,
Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

EDUARD PELGER,
MAGAZIJN VAN
HEERENHOEDEN
Prinsestraat 35,
1ste huis naast de Brandweerkazerne,
'S-GRAVENHAGE.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Linnen en Katoenen Jongenspakjes,
Meisjesjurken, Plooijurkjes, Blousejurken.
Witte en Blauwe Jongensbroeken,
Corsetten, Handschoenen,
WITTE ONDERGOEDEREN
ook in ECHT JAEGER.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

Magazijn „HET ANKER",

Veenestraat 49, Den Haag.
Telefoon 2491.
Uitzetten en Uitrustingen
voor **DAMES** en **HEEREN**,
in alle Prijzen.

Bol-Begonia's

aangeboden in Extra Qualiteit, in zeer sterke planten. **Reuzenbloemen**, gereed om op de perken geplant te worden.
Per 25 stuks ***f 1.25***, p. 100 st. ***f 4.50*** en per 1000 stuks ***f 40.—***.
Tegen toezending van **Postwissel** of **Rembours**, niet franco.
Spoedbestelling verzocht.
De Bloemisterij
„LUGDUNUM-BATAVORUM",
LEIDEN.

INDISCHE VENDUTIE
Malakkastraat 74,
DEN HAAG.
Is het *Soliedste Adres* voor hen die *KOMEN* om zich te *installeeren* en voor hen die hun *Inboedel* 't voordeeligst van de hand wenschen te doen, *zonder kosten voor den inzender.*
Geopend van 9 tot 5 uur.
(Zondags gesloten.)

Aan Dames en Heeren
practische CONVERSATIE-LESSEN aangeboden
Maleisch-Javaansch
in korten tijd
(zooals het in INDIE gesproken wordt)
desgewenscht CURSUS.
Prijzen billijk. Referentiën ten dienste.
Brieven Bur. KOL. WEEKBL. No 999.

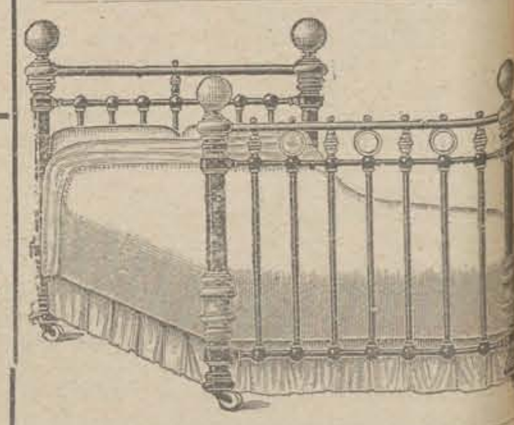
Maatschappij NUTRICIA,
ZOETERMEER.
Filiale DEN HAAG, Piet Heinstraat 19, Telefoon 1739.
Filiale AMSTERDAM, Leidschestraat 41, Telefoon 4797.
Filiale ROTTERDAM, Zuidblaak 76.
Eenigste Exporteurs van Gehomogeneïseerde Melk en Room.
Provandeeren verschillende groote Binnen- en Buitenlandsche Stoomvaart-Maatschappijen o.a. Stoomvaart-Maatschappij „Nederland", Rotterdamsche Lloyd, Congo-Line enz.
Specialiteiten voor KINDERVOEDING.

Brückel Mutzenbach,

Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Th. A. A. SIMONIS

34 Groenmarkt,
DEN HAAG over de Prinsestraat

Ledikanten, Spring- Kapok- en
Paardenharenmatrassen, etc.
IN GROOTE KEUZE,
BILLIJKE PRIJZEN en SOLIDE QUALITEIT

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos.

Extra aanbieding, zoolang de voorraad strekt.

Buitengewoon zwaar JAEGER

HEEREN-PANTALONS en BORSTROKKEN, f 2.75 per stel,

franco door geheel Nederland, na ontvangst van postwissel, met opgaaf van kleine, middel- of groote maat.

Wat niet in alle opzichten voldoet, kan worden teruggezonden en het volle bedrag wordt onmiddellijk gerestitueerd.

Adres: Hollandia Tricot, Prinsengracht, Amsterdam.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA.
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Lange Houtstraat 6, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

Rechtskundig Bureau
„DE ADVOCAAT EN PROCUREUR."

Directie: L. N. DUIN & Co.,
Gerard Doustraat 65, — AMSTERDAM.

Belast zich met de Verdediging van Burgerlijke en Strafzaken voor alle Rechtbanken en Kantongerechten in Nederland en Buitenland. Biedt accoorden aan *in* en *buiten* faillissement. Spreekt faillietaanvragen tegen en voorkomt processen. Bezorgt gelden op elk solied onderpand, ook met 2 borgen. - Levensverzekeringpolis - Assurantiën